

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
СКОПЈЕ

ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ
СЛИКИ - ОБЈЕКТИ
(1992 – 1997)

ЛИКОВЕН САЛОН НА МАНУ, Мај-јуни 1997

Kога ќе пристапите на оваа изложба на која се претставени сликите/објекти на Данчо Кал'чев (Скопје, 1957) од последната негова ликовна фаза (1992–1997) не се обесхрабрујте веднаш од едно чувство на нелагодност кое често нè придржува во допирот со уметничките дела од крајот на веков. И во уметноста, но и во естетиката на нашето време, на показ е еден радикален епистемолошки рез што го чувствуваат и на оваа изложба, дека излезна точка на уметноста, но и на постмодерните естетички концепции денес, средишна категорија повеќе не е *убавото*, туку *возвишеното*. Нема сомнение дека по уметноста т.н. „прекин со традицијата“ се чувствува на универзален план. Тој е особено нагласен, според Лютор, во феноменот на новиот очај во т.н. општ прогрес на човештвото, предизвикан од фактот што развитокот на технонауките „становува средство за зголемување, а не за ублажување на бедата“. Смената на парадигмите во уметноста и во естетиката на нашето време, изместувањето на *убавото* од *возвишеното*, доведе до тоа наместо естетско задоволство и привлечност на *убавината* сè повеќе да чувствуваат некој своевиден страв и нелагодност, едно така да се рече негативно естетско задоволство од уметничкото дело. Отаде, овој чуден свет што ни го откриваат овие слики/објекти на Данчо Кал'чев над кои, исто така, лебди некое нејасно чувство на страв, не е нашиот рационален и технолошки рационализиран свет *sic et nunc*, туку – како еден своевиден револт кон него – неговиот антипод – светот на првобитноста, неговата првична зорнина. Влегувајќи во ликовниот опус на Данчо Кал'чев, кој како да изнуркува од исконот, ние, всушност, влегуваме во таинствениот свет на митот; во примордијалниот имагинативен естетски поредок на нештата; во светот на култот, магијата, ритуалот; во светот на предлогичкото мислење и митолошката семиотика; со еден збор, во прастарите исконски свет на идолите, фетиши, тотемите кои, сите вкупом, сиркајќи од неговите објекти/слики тајнат некои неискажливи, но длабоко изворни ликовни знаци, пораки и сигнали со кои, инаку, досега не сме се среќавале, не барем во најновото македонско сликарство.

Во ликовниот свет на овој амбициозен интелектуален сликар што произлзеа од школата на Димитар Кондовски, доминантна е неговата речиси фанатичка опседнатост од исконот, од праизворите, од митското наследство што го оставиле далечните и дамна прнатнатите светови. Отаде, просторот на ликовните експонати на Данчо Кал'чев е наскакде и од сите страни опкружен од митски слики, симболи и идоли, од архаични митски предмети, сцени и инсценации. Овој сликар како да е уверен дека еден голем дел од сликарството на нашето време му даде повеќе предност на апстрактниот сциентифициран разум, на логично-дискурзивните ликовни елаборации, задушувајќи ја со тоа спонтаноста, интуитивноста, сетилноста, митската и мистичната евокација; со еден збор, задушувајќи ја трајно живата и животворна ирационална реалност на митското и култното, на магиското и ритуалното. Нешто повеќе, со својот ликовен опит тој сака да нè увери дека во митските творби, плод на митската имагинација, исполнети со симболи и фетиши од зорнината на настанувањето на светот и човекот, се кријат некои трајни антрополошки константи на човекот кои се, во својата изворност и автентичност, трансисториски. Отаде, да се престојува во тој и таков свет на првобитноста, на зорнината на светот, значи да се престојува во она што е битно и извorno човечко. Тој свет плод на една автентична митска ликовна имагинација не е ствариот свет што нè опкружува во катадневицата, туку еден виш свет во кој сè е поинакво, во кој нема каузалитет и т.н. причинско-последичен однос, во кој нема фабула, а сè е сведено на симбол, знак, сигнал. Во него сè е поразлично од сетилната перцепција на она што сме катаден навикнати да го откриваме во непосредните гледби, но, истовремено, и многу блиско, како секоја чудба и чудесија при што далечното изнуркува пред нас како блиско, отсунтното пак, како овде-и-сега-присутно. Експонатите на Данчо Кал'чев ни објавуваат еден исконски, примордијален свет во кој од долгот протек и истек на времињата затрупани се некои таинствени знаци и симболи што сега, овој час, неговата слика-палimpsest ни ги истругува од патините на времето, откривајќи ни ги како нешто магично, мистично и мистериозно, како нешто трансцендентно што е над историското време во кое е наталожено и сублимирано архетипското колективно искуство на човечкиот род.

Постапката на неговата слика сфатена како палимпсест не е пиктурална, туку откривачка. Тој не ги *слика* симболите и знаците на своите објекти, туку нив ги *открива*, симнувајќи ги наслагите што ги затрупале или запретале прнатнатите епохи. Така Данчо Кал'чев отпретувајќи од мадемите на исконското, доаѓа до митот, а со тоа до сите тие култни и окултни елементи, ритуали и магиски постапки во неговите слики/објекти во кои земното и небесното, стварното и нестварното, вистинитото и првидното постојано си ги разменуваат местата: час земното е небесно, а небесното земно, час стварното е првидно, а првид-

As you approach this exhibition which features the paintings/objects from Dancho the latest phase (1992–1997) in the work of Dancho Kal'chev (b.1957) do not be discouraged by the strange feeling of discomfort which has become our common companion in the contacts with the artifacts at the close of this century. Both the art and the aesthetics of the time we live in demonstrate a radical epistemological cut which can also be felt at this exhibition, that the point of exit of art – as well as the postmodern aesthetic thought – that their central category is no longer the beautiful, but the exulted. There is no doubt that the 'departure from tradition' in art is felt universally. This departure is, according to Lyotard, particularly acute in the phenomenon of 'new desperation' in the general progress of humanity which comes as a consequence of the fact that technology and science 'have become a means of augmenting rather than soothing of the misery'. The shifting of the paradigms in the art and aesthetics of our time, the displacement of the beautiful by the exulted, has resulted in our experiencing a unique form of fear and discomfort, what one could call a negative aesthetic satisfaction from the artefact, rather than an aesthetic pleasure and attraction to its beauty. Hence, this strange world revealed to us through Dancho Kal'chev's objects/paintings which are also overcast by a strange feeling of fear, is not our rational and technologically rationalised world *sic et nunc*, but a rebellion against it, its antipode, the world of prehistory and its primal dawn. Whilst entering the visual opus of Dancho Kal'chev which appears to spring out of the primeval, we actually enter the mystical world of myth, the primordial imaginary aesthetic order of things, the world of cults, magic and ritual, the world of pre-logical thought and mythological semiotics – in one word, we enter the ancient primordial world of idols, fetishes, totems which all added together, peeping from behind his paintings/objects, keep secret the unutterable but fundamental original visual signs, messages and signals which, we have not encountered before, at least not in more recent Macedonian painting.

In the visual world of this ambitious intellectual painter who was a student in Dimitar Kondovski's school, the predominant idea is that of his almost fanatical obsession with the primordial, with the primal source, the mythical heritage left behind by the distant and long ago extinguished worlds. Hence, the space in Dancho Kal'chev's exhibits is surrounded on all sides by mythical paintings, symbols and idols, archaic mythical objects and scenes. This painter appears to be confident that a great part of painting nowadays has given emphasis to the abstract, scientific mind, the logical-discursive visual elaborations, thus suffocating the spontaneity, intuitiveness, sensuality, mythical and mystical evocation; in other words, permanently constraining the life-giving irrational reality of the myth and cult, of magic and ritual. Moreover, Kal'chev's visual practice seems to be trying to persuade us that the mythical works which are a product of a mythical imagination, full of symbols and fetishes from the dawn of the creation of humanity and the world, hide some permanent anthropological constants of humanity which are transhistorical in their originality and authenticity. Therefore, to reside in this world of primordiality at the dawn of humanity is to bear witness to that which is essentially and originally human. This world, a product of an authentic mythical visual imagination is not the real world of everyday routine but a higher world where everything is different, there is no causality i.e. no relationship between cause and effect, there is no narrative and everything is brought down to the level of a symbol, a sign or a signal. In this world everything is different from the sensual perception of that which we are accustomed to discover in immediate visual contact, but at the same time it is also very familiar as miracle or wonder in which everything distant springs forth before our eyes as familiar and the absent appears to us as present. Dancho Kal'chev's exhibits proclaim a primal, primordial world where the long flux and influx of time has covered up some secret signs and symbols which his palimpsest painting has carved out of the the most noble strata of time, and revealed as something magical, mystical and mysterious, as something transcendental, above historical time which is contains the manylayered sublimated archetypal collective experience of humanity.

The methodology of his painting seen as a palimpsest is not a picturesque one but a revelational. He does not paint the symbols and signs on his objects, but discovers them, removing the layers which have covered them up or buried the epochs passed. Thus, Dancho Kal'chev, digging out from the paragons of primordiality, reaches to the mythical and through that to all of the elements of the cult and the occult, the ritual and magical proceedings in his paintings/objects in which the earthly and celestial, the real and unreal, the factual and illusionary constantly trade places: the earthly becomes celestial, the celestial – earthly, the real becomes illusionary, the illusionary real, the ficti-

ното стварно, час вистинитото е фиктивно, а фиктивното вистинито. Од нив, откако е симнат превезот од наслагите на минатото, допираат до нас бои и тонови што нè потсетуваат на древен митски говор, односно на интеракцијата на митското и ритуалното, на магиското и окултното. За неговите слики/објекти, во духот на Лиотар, можеме да речеме како да ни испраќаат од далечното минато „телеграма по повод конфузијата на причините“ која е во тек и заради која сме скршнале од востановениот ред, заборавајќи на своето детство и губејќи го него, односно станувајќи култура и цивилизација без детство. Неговите слики/објекти, значи, настојуваат токму тоа – да ни го обноват него, обновувајќи ги на нив сите оние наслаги на протатните епохи, сè дури до палеолитско и неолитско доба, односно обновувајќи ги нивните магиски и митски тајни што тие ги поседувале, но што во думаните на времето ги изгубиле. Неговите слики/објекти имаат нешто архитектурно, нешто градителско, нешто од магиското карактер на неимарството во чие средиште е магиската функција на балванот или гредата како оска, како столб, како божествен фетиш што го среќаваме во прасловенската митологија како столб на животот, т.е. како симбол на слободата и на човечкиот простум; потој познатиот отпечаток на крвавата човечка рака од Алтамира; па праисториските графити и цртежи, некои мистични амалии и камења што висат на сликата-објект, некои железни кованци и поткови, некои таинствени врати и закатанчени порти зад кои се скриени метафизичките мистерии и неизвесности на човековиот опстој под звездите во кои никако не успеваме да нурнеме и да ги одгатнеме; потој некои таинствени шарки и драски, некои прекинати врвици што меѓусебно се вклучувајќи ја и таинствената врска меѓу бројот и стварноста што ни се сугерира од секој негов ликовен експонат.

При сето тоа, материјалот во/на кој се работени слики/објекти на Данчо Кал'чев ја сочувал својата природнаrudimentarnost, било да е талпа, греда, балван, кросно, камен, клин, алка, тел, или старо железо, сите земени во нивната првобитна природна форма како да се пронајдени или откопани со сè 'рфата на времето и како и на нив да е импрегниран метежот на природните и цивилизациските стихии што протатнале низ претходните времененски ери и епохи. На тој начин низ своите слики/објекти Данчо Кал'чев ни ги сугерира неразлачното единство и хармонија на природата и човечките артефакти во раздобјето на нивната примордијалност и пантономниот карактер на уметноста, внатрешната поврзаност во неа на сите видови и форми на животот, вклучувајќи ја и таинствената врска меѓу бројот и стварноста што ни се сугерира од секој негов ликовен експонат.

Сè се тоа повеќе загадочни прашања што ги покренува во нас сликарството на Данчо Кал'чев. А прашањата што ни се поставуваат во и низ уметноста се налик на оние вистински филозофски прашања чијшто одговор, како сметаше Платон, ни останува непознат.

tious becomes factual and the factual fictitious. Having been stripped of the veils of the past, the colours and sounds of all of these reach us and remind us of the ancient mythical language, that is the interaction of the mythical and ritual, the magical and the occult. In the words of Lyotard, Kal'chev's paintings/objects could be said to be sending us from the distant past 'a telegramme on account of a confusion of reasons' which is currently in progress and which is the reason why we have departed from the established order of things, forgetting our childhood and losing it i.e. becoming a civilisation and culture with no childhood. His paintings/objects insist on the very restoration of this childhood, the restoration of all of those layers of epochs passed all the way back to the paleolithic and neolithic periods, the restoration of the magical and mythical secrets which they possessed but which were lost in the whirlpools of time. His paintings/objects have something architectural about them, an element of construction, something of the magical character of building in the centre of which lies the magical function of the tree trunk or beam as an axis, as a column, as a divine fetish which we find in pre-Slavonic mythology as the supporting beam of life i.e. as a symbol of freedom and human dignity, the famous imprint of the blood-stained hand of Altamira, the prehistoric graffiti and drawings, some mystical talismans and stones hanging on the painting/object, some iron implants and horseshoes, some mysterious gateways and locked doors behind which lie the metaphysical mysteries and the uncertainty of the human existence under the stars into which we never managed to dive and discover them, enigmatic patterns and scrawlings, interrupted intersecting roads which humanity once walked upon in its attempt to reach a goal or simply as part of its intricate human fate.

In all of this the material which these paintings/objects are painted on/in has retained its genuineness as a natural medium whether it be wooden board, a beam, a column, a stone, a link in a chain, wire or scrap iron, they have all been taken in their original natural form as if they had been dug out or found together with the rust of time and as if they had been imprinted with the chaos of the natural and civilisational catastrophes which have thundered through the preceding eras and epoch. In this way, Dancho Kal'chev has managed to suggest the inseparable unity and harmony of nature and the human artifacts at a time of their primordiality and the pantomous character of art, the interrelatedness as part of it of all categories and forms of life, including the secret link between number and reality which is put forward in each of his exhibits.

All of these are provocative questions which are brought up inside us by the art of Dancho Kal'chev. The questions thought which are raised in and through art are not unlike the real philosophical questions the answer to which, as Plato stated, remains unknown to us.

ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ

Роден на 20.06.1957 во Скопје.

Факултет за ликовни уметности завршил во Скопје во 1984 год. во класата на професор Димитар Кондовски.

Член на ДЛУМ од 1984 и на ДЛУГ (Друштво на ликовните уметници на Гевгелија) од 1987 год. Живее и работи во Гевгелија.

Адреса: 4 Јули бр. 6 тел. 093/89-460

DANCHO KAL'CHEV

Born on June 20.06.1957 in Skopje.

Graduated at the Faculty of fine-arts in Skopje in 1984, in the class of professor Dimitar Kondovski.

Member of the Society of Fine-artists of Macedonia since 1984 and a member of the Society of fine-artists of Gevgelija since 1987. Lives and works in Gevgelija. Present address: July 4, No 6, tel. 093/89-460

САМОСТОЛНИ ИЗЛОЖБИ

1992, јуни, Скопје, Студио и галерија Пановски

1994, април, Уметничка галерија „Даут Пашин Амам“

1994, октомври, Минстер (Münster) "Galerie Steinröter"

1997, мај/јуни, Галерија МАНУ

ГРУПНИ ИЗЛОЖБИ

1982, Сараево, „ЗАЈЕДНО 82“, KOLEGIUM ARTISTIKUM,

Белград, „ЗАЈЕДНО 82“, Галерија „Студентски град“

1986, Скопје, АКВИЗИЦИИ V (1984–85), Музеј на современа уметност

1987, Скопје – Годишна изложба на ДЛУМ

Гевгелија, изложба на ДЛУГ, Пионерски дом

1990, Изложба на студенти од Факултетот за ликовни уметности – Скопје (1980–90), Музеј на Македонија

Гевгелија, Изложба на ДЛУГ, Пионерски дом

1994, Изложба на Прилепската колонија, Дом на Културата – Прилеп

1995, Изложба на Галичката колонија, Уметничка галерија – Скопје

1996, Студио Б и неговите автори, Музеј на град Скопје

1996, Медитеранскиот контекст на македонското сликарство – Уметничка галерија – Скопје

1996, 75 artistes peintres de Macédoine – Cite Internationale de art, Paris

1996, 75 македонски автори – Уметничка галерија – Скопје

1997, 50 години ДЛУМ – Уметничка галерија – Скопје

Излагал поедини дела во повеќе галерии во Грција, Германија, Англија и Австралија.

БИБЛИОГРАФИЈА BIBLIOGRAPHY

1. *Паскал Гилевски*
ВО ДУХОТ НА РАЗНИ ТЕНДЕНЦИИ
Вечер, Скопје, 23.12.1987, бр. 7952, 15

2. *Л. Д. И.*
ИЗЛАГА ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ (галерија „ПАНОВСКИ“)
Вечер, Скопје, 18.06.1992, бр. 8975, 15

3. *Ѓуровска, Софија*
СЛИКИ НА ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ
Нова Македонија, Скопје, 18.06.1992, бр. 16309, 11

4. *Златко Теодосиевски*
(ПРЕДГОВОР) ВО: ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ
Каталог: Скопје, студио и галерија Пановски
Јуни 1992

5. *А. С.*
НИЗ ГАЛЕРИИТЕ
Вечер, Скопје, 20.06.1992, бр. 8972, 21

6. *Аноним*
КОРЕСПОНДЕНЦИЈА НА СИМБОЛИ
Пулс, Скопје, 25.06.1992, бр. 75, 3

7. *Ѓуровска, Софија*
ДА СЕ ДОЛОВИ ИЛУЗИЈАТА НА ПОСТОЕЊЕТО
Нова Македонија, Скопје, 30.06.1992, бр. 16321, 10

8. *Георги Старделов*
(ПРЕДГОВОР) ВО: ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ
Каталог: Скопје, Уметничка галерија Скопје
Април, 1994

9. *Н. Јаконов*
СЛИКАРСКИ ПАЛИМПСЕСТ
Пулс, 11 мај 1994 бр. 173
10. *В. Величковски*
ПАТИНИРАНИ ВРЕДНОСТИ
Нова Македонија, 12 мај 1994 бр.
11. *К. Јанишиև*
МЕТАФИЗИЧКА ВИЗИЈА НА СВЕТОТ
Јавност, 15 мај 1994
12. *С. Ѓ.*
ДЕЛА ОД ДАНЧО КАЛ'ЧЕВ
Нова Македонија, 7 октомври 1994
13. *S. V. S.*
BILDER, DIE DER BETRACHTER BELEBT
“MÜNSTERISCHE ZEITUNG”, 10. X 1994
14. *Heidi Möcklinghoff*
SPÜREN VON LEBEN
“MÜNSTERISCHE ZEITUNG”, 17. X 1994
15. *Johannes Lov*
SPUREN AUS DER WELT DES MENSCHEN
“WESTFÄLISCHE NACHRICHTEN”, 18. X 1994
16. *Софија Ѓуровска*
АЗИЛ И БЕГСТВО ОД НЕСОВРШЕНИОТ СВЕТ
Нова Македонија, 15 август 1996, бр. 17804
17. *В. Лисовски*
ЕНИГМАТИЧНА ЛИЧНОСТ
Де Блок, 1 декември 1996 бр. 2

He has exhibited individual works in several galleries in Greece, Germany, England and Australia.

